

Voorstel

Routing voorstel		Commissies:	
DR	d.d. 9-3-2020	Watersysteem	d.d. _____
CDH	d.d. 28-4-2020	Waterveiligheid	d.d. 11-5-2020
OR	d.d. _____	Waterketen	d.d. _____
AB	d.d. 22-5-2020	Middelen	d.d. _____
		Taakhoudersoverleg	d.d. Waterveiligheid 25-02-2020

Advies/voorstel aan: Het Algemeen Bestuur	Registratie nr.: 2020015647
Onderwerp: Biodiversiteit op dijken	
Programma Waterkeringen Fase beleidscyclus Beheermaatregelen	Gebied Het hele gebied Thema Maatschappelijke meerwaarde
Advies/voorstel om te besluiten:	
<ul style="list-style-type: none">In te stemmen met de volgende biodiversiteitsambities en richtpercentages voor primaire keringen:<ul style="list-style-type: none">- ambitie 'Plus' circa 20% dijk lengte;- ambitie 'Basis' circa 30% dijk lengte;- ambitie 'Continueren' huidige aanpak voor circa 50% dijk lengte;In te stemmen met het uitwerken van deze ambitie dit jaar in het opstellen van onderhoudsplannen en contracten zodat in 2021 gestart kan worden met een aangepast beheer en onderhoud van de dijken;In gang zetten van overige maatregelen zoals opleiding dijkbeheerders, uitwerking van de communicatie en monitoring;In te stemmen met een toename van jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud dijken met € 75.000,- tot en met 2024 waarna dit bedrag wordt afgebouwd tot € 40.000,-.	
Portefeuillehouder: H. Roorda	
Naam opsteller: A.J.M. Ruigrok	
Akkoord	

Adviesnota

vergadering Het Algemeen Bestuur

onderwerp Biodiversiteit op dijken

Inleiding

In het bestuursakkoord 'Door Water Verbonden' heeft het AB de ambitie uitgesproken dat we de biodiversiteit versterken op onze eigen gronden. Deze ambitie werken we gefaseerd uit voor water, dijken, wegen en terreinen/percelen. Dit binnen randvoorwaarden voor een goed functionerend watersysteem, veilige dijken en verkeersveiligheid. Het beheer en onderhoud van wegen doen we al biodivers. Samen met de gemeenten in de Alblasserwaard zijn de wegbermen omgevormd tot 'prachtlinten'. Voor het watersysteem werken we al aan biodiversiteit met het actuele beheer en onderhoudsplan en de KRW. In 2021 bezien we of we op onderdelen van het watersysteem nog stappen mogelijk zijn. De regionale keringen pakken we op bij de uitwerking van de ambitie voor het watersysteem. De ambities voor terreinen/percelen zijn gereed in het eerste kwartaal van 2021 en voor onze primaire keringen ronden we deze af in 2020. In dit voorstel werken we de ambitie uit voor onze dijken (primaire keringen).

We merken dat in onze omgeving het thema biodiversiteit leeft. We krijgen steeds vaker verzoeken om deel te nemen aan burgerinitiatieven om de soortenrijkdom te vergroten en provincies hebben biodiversiteit als een belangrijk thema geagendeerd in hun Omgevingsvisies.

Proces

Op 5 november 2019 is het onderwerp beeldvormend besproken in de commissie Waterveiligheid. Op 27 januari 2020 heeft oordeelsvorming plaatsgevonden in de commissie aan de hand van een discussie over diverse varianten, daarmee is richting gegeven aan besluitvorming. De opbrengsten zijn verwerkt in dit voorstel tot besluitvorming. De gemaakte keuzen zullen na besluitvorming uitgewerkt worden in onderhoudsplannen en in contracten die einde 2020 worden uitgegeven. Zo kan in 2021 een deel van het beheer en onderhoud biodivers worden uitgevoerd.

Doel

Ambitie

De insteek van het waterschap is om gefaseerd te maaien op dijken daar waar dit mogelijk en zinvol is. We stellen voor om op dijken het beheer en onderhoud uit te voeren op basis van drie ambitieniveaus. In oplopende ambitie zijn dit: continueren, basis en plus. Bij een hoger ambitieniveau (bijv. 'plus') bouwen we voort op maatregelen van lagere ambitieniveaus (basis en continueren).

Ambitie 'Continueren': het goede dat we doen zetten we voort.

Op onze dijken voeren we al decennia een verschrallingsbeleid (maaien en afvoeren) waardoor onze dijkgraslanden zich tot steeds soortenrijkere dijken ontwikkelen. Door incidentele verbeteringrepen zoals zaaien breiden we soortenrijkdom ook uit op locaties waar geen zaadbank aanwezig is. Overhoeken (overtollige snippers grond na dijkverzwaring) bieden al ruimte voor aangepaste onderhoudsvormen. We zijn dus al jaren bezig met biodiversiteit en dit werk zetten we door. Sinds 2017 loopt er een pilot om te onderzoeken wat de effecten van gefaseerd maai-beheer zijn op dijken bij ons waterschap. Dit onderzoek loopt door tot en met 2020, een minimale looptijd van drie jaar om conclusies te kunnen trekken. Op dit moment zijn er nog geen (tussen)resultaten opgeleverd. De resultaten van de pilot kunnen we eind 2020 presenteren en zullen we verwerken in de wijze van de uitvoering van het onderhoud.

Aanvullend op de ambitie 'Continueren' zetten we in op de onderstaande twee ambities zodat we nog meer soorten planten en vooral insecten krijgen door een gericht beheer en onderhoud. Deze ambitieniveaus stemmen we af op het potentieel dat aanwezig is (kansrijke dijken met weinig lutum

en stikstof). Uitgangspunt is dat de grasbekleding op de waterkeringen voldoet aan de wettelijke norm.

Ambitie 'Basis'; we plukken laaghangend fruit waar kansen liggen en springen in op ontwikkelingen die zich voordoen (responsief).

Geleidelijk bouwen we onderhoudsvormen en contracten af die strijdig zijn met biodiversiteit. We optimaliseren de technische voorwaarden in onze contracten en zoeken naar contractenvormen die meer ruimte bieden aan biodiversiteitsontwikkeling en -behoud (zie #). We houden rekening met specifieke belangen van burens en zoeken afstemming met de omgevingspartners voor een optimaal gezamenlijk resultaat. Bij projecten houden we rekening met de basisambitie en restpercelen kunnen behouden blijven voor de doelstelling van biodiversiteit. Op kansrijke dijktrajecten vullen we de basisambitie in door gefaseerd te maaien.

Ambitie 'Plus'; we investeren substantieel in biodiversiteit en zetten in op vergroting van waarden die in ons gebied aanwezig zijn.

Bovenop de ambitie 'Basis' doen we het volgende. Via een uitgekiend beheer- en onderhoudsplan optimaliseren we de onderhoudsvormen. We maken gebruik van deskundig adviseurs om potentie en realisatie goed in kaart te brengen. Deze ambitie past op dijken waar actuele en potentiële ecologische waarden zijn én bij dijken waar we natuurwaarden moeten compenseren.

Areaal

Het voorstel is om binnen het areaal aan primaire keringen (507 km) de ambitieniveaus te differentiëren. Hieronder zijn richtpercentages genoemd die een indicatie geven van de omvang van de ambities. Het betreffen inschattingen op basis van expert-judgement die we in de praktijk nog moeten verifiëren.

1. Plusambitie: Richtpercentage 20% van onze dijk lengte. Dit betreft 'actueel en potentieel ecologisch waardevolle dijken' én dijken waar we natuur kunnen compenseren.
2. Basisambitie: Richtpercentage 30% van de dijk lengte. Dijkbeheerders zien hier kansen voor gefaseerd maaibeheer'.
3. Continueren: Richtpercentage, op 50% van onze dijk lengte continueren we onze huidige inspanningen.

Met de uitwerking van het beheer en onderhoud dit jaar zullen we komen tot gedetailleerde percentages van de drie ambities.

Aan het einde van deze bestuursperiode zullen we de aanpak van biodiversiteit op dijken evalueren.

Consequenties t.a.v. pachtinkomsten

Bij het onderhoud van waterkeringen spelen twee typen pachtinkomsten. De 'eeuwigdurende' pacht bij percelen op de Bergsche Maasdijk. Deze valt buiten dit voorstel omdat wijziging van pachtvoorwaarden leidt tot een herzieningsprocedure via de Grondkamer. Daarnaast de 'kortdurende' pacht die ontstaat als een onderhoudsnemer bij de 'Uitgifte Dijkpercelen' inschrijft met een vergoeding die hij betaalt aan het waterschap. Het aandeel van dit soort inkomsten is verwaarloosbaar op het geheel. Dit type betreft in 2020 ca. 25 ha, dus ruim 1% van het areaal. Dit heeft geen wezenlijke invloed op de kostenbalans.

Verplichtingen en afspraken

De volgende zaken zijn relevant voor het verder uitwerken van biodiversiteit op dijken.

Ontwerpuitgangspunten Primaire Waterkeringen (OPW)

Het Algemeen bestuur heeft in september 2019 de Ontwerpuitgangspunten Primaire Waterkeringen vastgesteld. Hierin is het volgende opgenomen over biodiversiteit: Het bijdragen aan de instandhouding van de biodiversiteit in Nederland is een maatschappelijke meerwaarde die past bij het Waterschap. Dit kan door natuurinclusieve kunstwerken te bouwen en het beheer aan te passen op de beste omstandigheden.

Behoud van natuurwaarden en compensatieplicht Gelders NatuurNetwerk

Op onze dijken is geen Natura 2000 doelstelling geprojecteerd. Hierover zijn in 2014 afspraken gemaakt met provincie en ministerie. Daarbij is in een intentieverklaring overeengekomen dat het waterschap rekening houdt met de specifiek aanwezige natuurwaarden op de dijktaaluds in haar beheer en onderhoud.

In de Ontwerpuitgangspunten Primaire Waterkeringen staat dat het mogelijk is om de verplichte natuurcompensatie voor buitendijkse dijkversterkingen op het buitentalud van de dijk te situeren. Met de provincie Gelderland is overeengekomen dat voor de noordzijde van de Waal er een totale natuuropgave ligt van +/- 70 ha kruiden- en faunarijk grasland. Zodra de dijkversterkingen zijn afgerond, kunnen we met beheer en onderhoud deze compensatie verder invullen en daarmee investeringskosten vermijden. Bij 'financiële consequenties' worden deze baten toegelicht.

Gastvrije Waaldijk

In het project Gastvrije Waaldijk (meekoppelkans over 80 km) is de verbetering van biodiversiteit een wezenlijk onderdeel van het concept. De in dit voorstel geformuleerde biodiversiteitsambitie voor dijken ondersteunt de doelstelling van het project Gastvrije Waaldijk.

Wet natuurbeheer

Op grond van de plichten in de Wet natuurbeheer werkt het waterschap volgens een gedragscode voor bestendig onderhoud. Daarbij is maaien in het broedseizoen onder voorwaarden mogelijk, mits dit beschreven staat in een ecologisch werkprotocol. Daarin staat gefaseerd maaibeheer als één van de vier mogelijke maatregelen. Gefaseerd maaien is een voor de hand liggende invulling van de vigerende gedragscode en sluit aan bij biodivers beheer en onderhoud.

Aanpak en onderbouwing

Intern en extern draagvlak

Het opstellen van dit beleid is tot stand gekomen samen met dijkbeheerders. Een praktische uitwerking van het onderhoud en draagvlak is essentieel. In het kader van het opstellen van het Waterbeheerprogramma voeren we gesprekken met stakeholders over onze ambities voor biodiversiteit. In de uitvoering zullen we belanghebbenden informeren en we stemmen onze inspanningen af als dit meerwaarde biedt. We voorkomen dat burens overlast krijgen van plaagsoorten.

Maatschappelijk belang en samenwerking

Het vergroten van biodiversiteit kan bijdragen aan belangen van derden. Denk aan beleving, recreatie, bestuiving etc. Deze maatschappelijke doelen vinden we belangrijk naast het hoofddoel 'het behouden en versterken van het aantal soorten in ons gebied'. We staan open voor initiatieven van derden en zijn bereid tot samenwerking daar waar dit maatschappelijk relevant is.

Kanttekeningen

--

Financiële consequenties:

Kosten

Een analyse van de vergunde inschrijfprijzen laat zien dat de uitvoeringskosten van het maaibeheer enorm variëren. De gemiddelde prijs ligt op ca. € 730,--/ha in 2019. De marktwerking is dominant op de inschrijfkosten waarvan we de laatste jaren een opgaande lijn zien. We verwachten dat ambities basis en plus geen of nauwelijks een opdrijvend effect hebben op de inschrijfprijs.

Exploitatiekosten zijn er voor:

- monitoring ontwikkelingen (ecoloog € 85,--/uur inclusief BTW)
- deskundig advies over pakketten (ecoloog € 85,--/uur inclusief BTW)
- communicatie (vervaardigen en verspreiden materialen)

- opleiding medewerkers (€ 1.000,-- per medewerker)
- inhuur toezicht o.b.v. tarieventabel 2020 (schaal 9 = € 75,-- per uur).

De extra exploitatie kosten voor het uitvoeren van de ambities basis en plus bedragen € 75.000,-- per jaar. Het budget voor onderhoud primaire keringen 112200 dient hiervoor verhoogd te worden. Deze jaarlijkse kosten bouwen we in 2025 af naar € 40.000,-- voor resterende monitoring en toezicht.

Baten

- Ecosysteemdienst: De meeste gewassoorten bijvoorbeeld appels, aardbeien en tomaten zijn volledig afhankelijk van de bestuiving door insecten. Door op dijkgraslanden een geschikt habitat voor bestuivende insecten in te richten, kan ook de fruitteelt in de omgeving van de bestuiving door insecten profiteren.
- Bloemrijke dijken hebben een hoge aantrekkingskracht op wandelaars en fietsers.
- Natuurcompensatie Provinciaal Natuur Netwerk
Met de provincie Gelderland is overeengekomen dat voor de noordzijde van de Waal er een totale opgave ligt voor het compenseren van +/- 70 ha kruiden- en faunarijk grasland voor het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Dit betreft geen Natura 2000 omdat we deze doelstelling niet toestaan op onze dijken. We kunnen met beheer en onderhoud de compensatie voor GNN invullen en daarmee investeringskosten vermijden. Om een indruk te geven van deze baten kunnen we uitgaan van een kostenindicatie van Staatsbosbeheer. SBB kan het waterschap ontzorgen van haar compensatie voor buitendijks versterkingen door natuur te maken in de uiterwaarden (kosten eigendom, aanlegkosten, beheer, regelen status/bestemmingsplan ed.). Dit kost tussen de € 50.000,-- en € 70.000,-- per ha. De mate waarin bestaande dijkverzwaringen gebruik gaan maken van compensatie op de dijk vraagt nog nader onderzoek.
- Stikstofcompensatie uitvoeringsprojecten.
Het is mogelijk om met extra maaien van dijken en 't afvoeren van maaisel stikstofcompensatie te bieden voor bouwprojecten met stikstofuitstoot. In hoeverre dit te combineren valt met biodiverse onderhoud van dijken vraagt nader onderzoek.
- Subsidies:
 - We zijn in gesprek met provincie Gelderland over medefinanciering opleiding dijk-beheerders.
 - Het ministerie LNV maakt het mogelijk dat we kunnen deelnemen aan een NWA living-lab voor herstel van Biodiversiteit. Hiermee kunnen we een extra impuls geven aan het uitrollen van onze aanpak voor biodiversiteit, o.a. monitoring.

Samengevat: We concluderen dat de baten aanzienlijk zijn tegen zeer geringe kosten.

Juridische consequenties:

Het beleid voor biodiversiteit is een eigen ambitie van het waterschap. Er zijn geen andere doelen of verplichtingen vanuit andere overheden waaraan het waterschap dient te voldoen. Wel zijn er overeenkomsten waarin het waterschap afspraken maakt over biodiversiteit en samenwerking (bijv. Prachtlint Alblasserwaard en Beedeal).

Personele consequenties:

Er zijn geen personele consequenties verbonden aan dit voorstel.

Communicatieve consequenties:

Biodiversiteit is een kansrijk thema voor positieve profilering van het waterschap. Natuur en ecologie zijn als maatschappelijk relevante onderwerpen van belang voor verschillende doelgroepen en dragen direct bij aan een positief imago als beheerder, partner, werkgever en overheid. Specifiek voor biodiverse dijken willen we via communicatie draagvlak creëren voor onze maatregelen en bijdragen aan een positief profiel van het waterschap. Dit is meegenomen in de financiële consequenties.

Ecologie speelt al een rol in communicatie rondom dijkversterkingsprojecten en Gastvrije Waaldijk. Biodiversiteit krijgt daarin een sterkere, beter onderbouwde positie nu ons beheer zich hier expliciet op richt.

Overige consequenties:

Om de soortenrijkdom zichtbaar te maken in relatie tot onze inspanningen is het van belang dat we de flora en fauna op onze dijk monitoren. Dit is meegenomen in de financiële consequenties.

Planning en vervolg

Na besluitvorming over dit voorstel kan er gestart worden met het uitwerken van de ambitie in perceelkeuze, opstellen onderhoudsplannen en contracten zodat in 2021 gestart kan worden met een aangepast beheer en onderhoud van de dijken.

In de ambitie 'Basis' en 'Plus' is opgenomen dat binnen projecten restpercelen behouden kunnen blijven voor de doelstelling van biodiversiteit. Besluitvorming hierover loopt via de uitwerking van de biodiversiteitsambitie op terreinen en percelen en is gepland deze zomer.

Advies van Ondernemingsraad

--

Advies van bestuurlijke commissie(s) en eventuele reactie

De commissie spreekt haar waardering uit voor dit voorstel en geeft hierover een positief advies aan het CDH. Het voorstel kan als bespreekstuk naar het AB. Eventueel kan dit staande de vergadering nog een hamerstuk worden.

Advies/voorstel om te besluiten

- In te stemmen met de volgende biodiversiteitsambities en richtpercentages voor primaire keringen:
 - ambitie 'Plus' circa 20% dijk lengte;
 - ambitie 'Basis' circa 30% dijk lengte;
 - ambitie 'Continueren' huidige aanpak voor circa 50% dijk lengte;
- In te stemmen met het uitwerken van deze ambitie dit jaar in het opstellen van onderhoudsplannen en contracten zodat in 2021 gestart kan worden met een aangepast beheer en onderhoud van de dijken;
- In gang zetten van overige maatregelen zoals opleiding dijkbeheerders, uitwerking van de communicatie en monitoring;
- In te stemmen met een toename van jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud dijken met € 75.000,-- tot en met 2024 waarna dit bedrag wordt afgebouwd tot € 40.000,--.

Besluit

Registratie nr.: 2020015647

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland

gelezen het voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden d.d. 28 april 2020

gelet op het advies van de commissie(s) Waterveiligheid d.d. 11 mei 2020

gelet op de desbetreffende bepalingen van de Waterschapswet en het algemeen reglement voor Waterschap Rivierenland;

besluit:

- In te stemmen met de volgende biodiversiteitsambities en richtpercentages voor primaire keringen:
 - ambitie 'Plus' circa 20% dijk lengte;
 - ambitie 'Basis' circa 30% dijk lengte;
 - ambitie 'Continueren' huidige aanpak voor circa 50% dijk lengte;
- In te stemmen met het uitwerken van deze ambitie dit jaar in het opstellen van onderhoudsplannen en contracten zodat in 2021 gestart kan worden met een aangepast beheer en onderhoud van de dijken;
- In gang zetten van overige maatregelen zoals opleiding dijkbeheerders, uitwerking van de communicatie en monitoring;
- In te stemmen met een toename van jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud dijken met € 75.000,- tot en met 2024 waarna dit bedrag wordt afgebouwd tot € 40.000,-.

aldus besloten in de vergadering d.d. 22 mei 2020

het Algemeen Bestuur voornoemd,
de secretaris-directeur, de dijkgraaf,

ir. Z.C. Vonk

prof. dr. J.C. Verdaas